

de bietplanter

CBB

Betteraviers belges - Belgische bietentelers

CAMPAGNE ISCAL
Een overzicht van de compensaties

MAAK KENNIS MET
Steven benadrukt het belang van zich te laten horen

DOSSIER KOOLSTOF
Waarom is koolstof een probleem voor de landbouw?

In dit nummer:

- 3** EDITO
- 4** IN 'T KORT
- 5** CAMPAGNE ISCAL
- 8** SUIKERMARKT
- 9** PRIJS TS
- 9** OPCO
- 10** ORGANISATIE
- 11** VARIA
- 13** KBIVB
- 20** DOSSIER KOOLSTOF
- 22** OPINIE
- 26** MAAK KENNIS MET
- 31** VARIA

Foto door Ferme Debled

Voorjaar 2024

Ik dacht dat ik dit voorwoord zou schrijven terwijl de meeste bieten gezaaid (en opgekomen) waren, maar Moeder Natuur heeft onze lente-werkzaamheden opnieuw verstoord. Ik hoop dat we alle bieten in de tweede helft van april kunnen zaaien en dat we niet hetzelfde scenario krijgen als in 2023.

Wat de oogst van 2023 betreft, kunnen we vandaag zeggen dat we een lonende prijs voor bieten zullen hebben, omdat de laatste maand van de quotering (februari) op hetzelfde niveau ligt als de 4 voorgaande maanden. We kunnen dus gerust zeggen dat de betaling van juni welkom zal zijn! Volgens het KBIVB en de bietenonderzoeksinstituten in de buurlanden, kunnen we na het zaaien een sterke bladluizendruk verwachten. We moeten dus waakzaam zijn en de producten gebruiken die we nog tot onze beschikking hebben. Dit kan een behoorlijke evenwichtsoefening worden als de druk van de bladluizen onbeheersbaar wordt. Landbouw zal nooit een exacte wetenschap zijn en zal altijd de expertise van telers vereisen! Het zou goed zijn als onze politici zich dit realiseerden en de boerengemeenschap steunden, want zij zorgen voor toegevoegde waarde en sociale vrede. Wat de invoer van suiker in de Europese Unie betreft, is het jammer dat de politiek haar verantwoordelijkheid niet neemt. We zijn het er allemaal over eens dat we Oekraïne moeten verdedigen, maar niet ten koste van de Europese landbouw.

Na het vertrek van Judith Braconnier komt er ook een einde aan de samenwerking met Bruno De Wulf. Ondanks meningsverschillen zal zijn passage bij de CBB positieve sporen nalaten.

De CBB moet moderniseren, vereenvoudigen en haar structuur aanpassen aan de toekomst van de suiker-bietenindustrie. Het idee is om opnieuw vanaf de basis te beginnen, d.w.z. twee regionale secretariaten (TS en ISCAL), samengesteld uit de 2 taalkundige entiteiten en gecontroleerd door de CBB, waar de beslissingen van de regio's zullen worden doorgegeven aan het administratieve orgaan van de CBB, dat verantwoordelijk zal zijn voor administratieve en financiële taken en personeelsbeheer.

Dit alles wordt momenteel gereorganiseerd en vereist veel voorbereiding en overleg. Maar ik geloof dat de wil om te veranderen zeker aanwezig is binnen onze organisatie.

We hebben Muriel Weverbergh aangeworven, die onze administratief en financieel manager wordt. We hebben er alle vertrouwen in dat we succesvol zullen zijn in onze grote uitdaging om onze structuren te vereenvoudigen.

Joseph Cleiren
Voorzitter CBB

In 't kort

Cristal Union, de tweede grootste suikerproducent van Frankrijk, gaat samenwerken met TotalEnergies om gedurende 15 jaar bietenspulp te leveren.

De pulp zal worden gebruikt als brandstof voor BioNorrois, de volgende productie-eenheid voor biomethaan van TotalEnergies, die momenteel in Normandië nabij Dieppe wordt gebouwd. De opstart is gepland voor eind 2024. Bietenspulp zal meer dan de helft uitmaken van de 185.000 ton materiaal die door de methanisator verwerkt zal worden, de rest bestaat uit afval.

Na 10 jaar onderzoek is het volledige suikerrietgenoom in kaart gebracht. Volgens het wetenschappelijke tijdschrift Nature zal deze nieuwe kennis ons helpen om complexe kenmerken zoals opbrengst, aanpassing aan uiteenlopende milieumomstandigheden en weerstand tegen ziekten te begrijpen. Dit is het eerste volledig geïdentificeerde hoogkwalitatieve genoom van een suikerrietvariëteit.

De Verenigde Staten zullen hun suikerimport voor 2024 moeten verhogen:

125.000 ton extra om het verlies van ongeveer 100.000 ton bietsuiker te compenseren na het warme weer in Michigan en het Amerikaanse Midwesten, dat een deel van de geogste en in openlucht opgeslagen bieten beschadigde. De Verenigde Staten importeren ongeveer een derde van hun suikerbehoefte.

Frankrijk: de regering staat het verhoogde gebruik van Movento toe om te vechten tegen de zeer sterke aanwezigheid van bladluizen deze lente: een uitzondering van 120 dagen voor het verhoogde gebruik van Movento. Het zal toegestaan zijn om Movento in twee fasen tot 5 keer toe te passen: eerst drie keer in plaats van twee zonder de uitzondering, daarna nog twee extra toepassingen als er een vastgestelde behoefte is, naast het gebruik van een ander insecticide, Tepeki.

Spanje gaat zijn suikerproductie en raffinagecapaciteit verhogen. Een Spaanse dochteronderneming van de Britse groep ABF Sugar investeert 27 miljoen euro in een van haar bietsuikerfabrieken om vanaf de zomer van 2025 ook ruwe suiker te raffineren, waardoor de productiecapaciteit van suiker kan worden verhoogd van 50.000 naar 250.000 ton.

Het Verenigd Koninkrijk beleeft de achtste natste winter in de geschiedenis. Begin april waren de bieten nog niet volledig gerooid terwijl Britse bietentelers zich voorbereiden om te zaaien.

Braziliaanse fabrieken zouden ethanol aan maïsverwerkers kunnen overlaten om hun suikerproductiecapaciteit met 10% te verhogen voor het nieuwe seizoen als de suikerprijzen hoog blijven, volgens Reuters. Het aanbod van maïs neemt toe en het is een goedkope grondstof voor de productie van ethanol.

Zeg maar een nachtmerrie voor iedereen

Nachtmerrie : onaangename droom(???) cf. Van Dale

Het was een campagne, niet botweg...., maar gewoon botten-nodig!!!

Soms is er op alle vlakken met de 'vuile' botten doorgestaan. Alle bemerkingen over de 'vuile botten' blijven welkom op cocovlaams@gmail.com.

Stefaan Van Haecke

Compensatieplan ISCAL: de principes

In volle samenwerking met zowel de verantwoordelijken van de fabriek, de mensen van de raad van bestuur van Iscal, en een goeie partnerschap tussen COCO-Vlaanderen en COCO-Hainaut, is er na lang onderhandelen een compensatieplan opgesteld die de getroffen telers -deels- tegemoet kan komen. Dit plan is voor de telers van ISCAL reeds uitvoerig en gedetailleerd beschreven in de nieuwsbrieven die door de respectievelijke telersorganisaties aan de planters is toegestuurd. Wat volgt is een samenvatting van de gevolgde principes.

Door beide telersverenigingen is er uitgegaan van het principe: een compensatie is er niet enkel om de kosten te dekken, we boeren niet om geld te verleggen, we willen ook een compensatie voor een verlies aan arbeidsinkomen!

Het vertrekpunt: op 7 januari 2024 zat iedereen met nog bieten in de grond (2.100ha) in dezelfde situatie. Zonder een portie vorst geraken deze bieten niet meer in de fabriek, wegens niet berijdbaarheid van de velden. Welke beslissingen na deze datum gebeurd zijn, deze waren voor sommige telers héél positief, voor andere héél negatief, maar daar kon de betrokken teler zelf niks aan veranderen. Het was eerder het 'lot' dan wat anders.....

Principe: iedereen met nog bieten in de grond op 7 januari, wordt op dezelfde manier behandeld.

Na lang onderhandelen werd een compensatie-budget met de fabriek afgesproken, die voor de 'gemiddel-

De cijfers

Suikergehalte: 16.15
Grondtarra: 7.86
Koptarra: 7.08
Opbrengst geleverd: 81.66
Suiker per ha: 13224 kg

Bieten niet gerooid: 344ha
Bieten wel gerooid, niet verwerkt: 549 ha

Conclusie: dit willen we nooit meer. Noch de telers, noch de verantwoordelijken van de fabriek, noch zijn aandeelhouders willen nog een dergelijk seizoen meemaken.

de planter' van ISCAL overeenkomt met grofweg een bedrag die neerkomt op de teeltkosten per verloren ha, afhankelijk van de gemaakte 'rooikosten e.a. kosten' door de getroffen teler. Méér, dan de ondertekende contracthoeveelheid tussen teler en fabriek, wil de fabriek ook niet vergoeden. Zij weet maar al te goed dat zij hiervoor juridisch niet toe verplicht kan worden. Een contract blijft een contract....

Principe: fabriek komt met een compensatiebudget.

Het financieren van het compensatiebudget: tussenkomst van beide COCO's. ISCAL kon volgens het IPA van alle telers die moesten rooien na 7 januari en direct geladen moesten worden, 3 euro boete heffen. De beide COCO's hebben ISCAL overtuigd om dit niet te doen, en die boete eventueel te gebruiken om als een 'maximale

solidariteit' onder telers die op 7 januari nog bieten in de grond hadden.... Waarschijnlijk is 3 euro als boete niet nodig, zal het uiteindelijk eerder 2 euro zijn. Tenzij de suikerprijzen voor het verkoopseizoen 23-24 véél hoger dan verwacht uitkomen.... Maar dan is dit voor iedereen een goed-nieuws-show....

Principe: er wordt van iedereen die vorstbieten geleverd heeft, maximaal 3 euro ingehouden als solidariteit

Beide COCO's streefden een compensatie na voor een -deels- gelijk arbeidsinkomen voor alle telers met nog bieten in de grond op 7 januari 2024. De fabriek kon echter zijn rechten laten gelden i.v.m. de late leveringspremies. Deze hebben het leven gezien om mogelijke bewaarverliezen te compenseren. Vanuit het standpunt van de fabriek hebben bieten die geroid zijn rond 15 januari en geleverd zijn voor 2 februari niet echt recht op een 'bewaringspremie'... Na tussenkomst van de beide plantersverenigingen, is de fabriek akkoord gegaan om toch de voorziene bedragen te behouden, maar dan als onderlinge solidariteit tussen de getroffen telers.

Principe: fabriek houdt het budget voor late leveringspremies actief, maar dan als een bijdrage in de solidariteit tussen de telers.

Er is nog heel even een discussie geweest tussen de fabriek en de Coco's omtrent de afdekpremies voor degene die wel afgedekt hebben, maar niet in de mogelijkheid geweest zijn om te leveren. Om in de toekomst mogelijke opgelegde regels niet te hypothekeren, waren we er vlug uit. Ook wie niet in de mogelijkheid was om te leveren, krijgt toch zijn vergoeding voor zijn geleverd werk, als hij correct afgedekt heeft.

Principe: afdekpremie blijft behouden, ook voor gerooide bieten die niet in de fabriek verwerkt werden.

Hoe het compensatieplan dan definitief, en gedetailleerd in werking kan treden is heel specifiek uitgelegd aan de betrokken telers via de nieuwsbrieven en via de druk bijgewoonde telersvergaderingen. Vergaderingen waar alles samen meer dan 500 telers, of ¼ van de leveranciers van ISCAL aanwezig waren. Het ouderwetse woord van 'het bietensyndicaat' kwam meermaals naar boven ....

Eerste uitbetalingen voorschot compensatieplan

Op 29 maart jongstleden is een eerste stap in het compensatieplan in uitvoering gegaan. Telers die geen of een overgroot deel van hun bieten niet mochten leveren, hebben, zoals afgesproken, een voorschot gekregen op hun compensatiebedrag. De eerste 180 dossiers zijn uitgewerkt, vele nog te komen.

Sommige telers hadden duidelijk een andere kijk op de mogelijke compensaties. Zij dachten, o.a. door een imaginair geschat aantal ha verlies op te geven, een voor hen een beter resultaat te bekomen. (Zo was er een niet nadergenoemde teler die hierdoor op de 0,45 ha dat ie wel geroid had, een opbrengst behaalde van liefst 197 ton... . Het is maar hoe je het bekijkt.)

Ter verduidelijking. Het aantal ha wordt omgezet in tonnen, in evenredigheid met het contract dat u met de fabriek ondertekend hebt.

Om het aantal tonnen die een vergoeding krijgen te berekenen, wordt bij de betrokken teler, als hij voor 100% zijn referentie-oppervlakte heeft uitgezaaid, nog een vorstcorrectie toegepast. De vorstcorrectie is de gemiddelde opbrengst van de wél geleverde vorstbieten, afgezet tegen de normaal geleverde bieten. Een fictief voorbeeld maakt veel duidelijk: teler met contract voor 500 ton bieten, die niets mocht leveren : $500 \text{ ton} * 1 (100\% \text{ uitzaai}) * 0.9565 = 478.25 \text{ ton}$

't Is maar hoe je het bekijkt...

1) Uitzaai 2024: met ARGUSOGEN

Toch even met de ogen geknipperd: op de gewestver-

gaderingen werd door de verantwoordelijken van de fabriek gemeld dat er reeds 500 tot 700 eenheden suikerbietzaad méér besteld is dan het jaar voordien. Dit impliceert een sterke verhoging van de te verwerken ha suikerbieten.

Terwijl er op elke bijeenkomst een vraag kwam vanuit de telers als groep om de productie binnen de fabriek te beperken, en eerst eens aan te tonen dat ISCAL wel degelijke een zeker volume vlot kan verwerken.... wou iedereen zijn recht van contract A en contract B uitzaaien.

Iedereen heeft wel degelijk recht om zijn A en B uit te zaaien, ondanks wat de fabriek hem had voorgesteld. Er is echter al héél vroeg, voor 15 januari, door de fabriek ingegaan op telers die bij hun uitzaai-intentie aangegeven hadden dat zij ook contract C willen uitzaaien.... Je kan je de vraag stellen of hieromtrent niet had kunnen / kan worden ingegrepen....??

2) Uitzaai 2024: met SCHRIK in de ogen

Met cijfers kan men soms wel eens bewijzen wat men wil bewijzen ....

Toch even volgend rekenvoorbeeld :
16.750 ha uitzaai bieten
- 1.100 ha contract verwerking door COSUN
= 15.650ha bieten te verwerken in Fontenoy

Als deze bieten 85 ton/ha zouden opleveren, en een gemiddelde verwerkingscapaciteit van 10 000 ton per dag voor de fabriek (ook al kan ze maximaal meer verwerken, we hebben in de afgelopen jaren nog geen volledig seizoen gehad waar het gemiddelde een getal met 5 cijfers was), dan kom je terug op een campagneduur van 133 dagen!

3) Uitzaai 2024: ik wil het toch wel eens met mijn eigen ogen zien...

Wanneer we de -mogelijks weer- lange campagneduur onder ogen van de fabriek brachten, werd onmiddellijk een startdatum van 18 september vooropgesteld. Bij het opmerken van het grotere aantal zaadbestellingen wordt nu een opstart beloofd van 11 september... (contract C vertegenwoordigt ongeveer 7 dagen productie...) Ook een verdere optimalisatie en recovery-plan werd naar voor geschoven.

Het belangrijkste: men ging concullega fabrieken vragen extra verwerkingscapaciteit te voorzien om mogelijks ook bieten van Fontenoy te kunnen verwerken... .

Hier zit de angel. Als COCO-Vlaanderen twijfelen we niet aan de goede intenties van ISCAL! Maar ... het verleden geeft je soms een nuchtere blik op de toekomst. Ook in het verleden werd deze belofte reeds ettelijke malen uitgesproken. Daarom moeten wij als planters méér zekerheden hebben:

- een aantoonbare, schriftelijke overeenkomst tussen ISCAL en een andere fabriek die de verwerking van meer dan de huidige 1.100 ha garandeert. 2.000 i.p.v. 1.100ha?
- Een serieuze aanpassing van de premies voor vroege leveringen, zodat het niet een deel van de planters zijn die de verwerkingshonger van de fabriek moeten bekostigen...
- Een aantal restricties in het komende IPA, waarbij de verantwoordelijkheid voor de gerooide bieten, na een bepaalde datum, voor 100% bij ISCAL terecht komt.

Met andere woorden: eerst zien en dan geloven... .

Dé Brede Weersverzekering van telers voor telers
Vereenigde Hagel biedt kwaliteit en zekerheid
Vraag een vrijblijvende offerte aan

VEREINIGTE HAGEL | Postbus 7 | NL 9422 ZG SMILDE | T.: +32 592 415581 | info@vereenigde-hagel.be
d.dessomviele@vereenigde-hagel.be | T.: 0479 017025 | www.vereenigde-hagel.nl

Wereldprijzen stabiel, Europese prijzen dalen

Martine Moyart

Hoewel de Indiase en Thaise productieverwachtingen beter zijn dan een paar maanden geleden, houden de wereldprijzen voor suiker stand. De prijs voor witte suiker op de wereldmarkt voor de dichtstbijzijnde termijn (mei 2024) bedroeg op 5 april € 597 per ton.

Deze goede prijshouding is voornamelijk te wijten aan de bezorgdheid over de Braziliaanse suikerrietoogst. De oogst, die op het punt staat te beginnen, is getroffen door aanhoudende droogte en periodes van intense hitte als gevolg van het weerfenomeen El Nino.

De olieprijs helpen ook om de daling van de suikerprijzen op de wereldmarkt te beperken. OPEC-landen lijken overeen te komen om het aanbod te beperken om de prijs van een vat tussen \$ 80 en \$ 100 te houden. Bij deze prijzen zal ethanol uit suikerriet concurrerend blijven en zal het aandeel suikerriet dat verwerkt wordt tot ethanol in plaats van suiker stabiel blijven.

Wat zeggen de experts? Uit een enquête van het persbureau Reuters onder 12 handelaren en analisten blijkt dat zij gokken op een vermindering van de wereldwijde suikervoorraden en op het voortduren van een zekere spanning op de markt door de afhankelijkheid van Brazilië als belangrijkste aanvoerbron. Opnieuw zullen de wereldsuikerprijzen afhangen van de oogst van één grote producent. Hoge volatiliteit in het vooruitzicht.

Europa: eerste daling sinds enkele maanden

Het EU-prijzenobservatorium heeft de verkoopprijzen voor witte suiker (af fabriek) voor februari 2024 gepubliceerd: € 837/t, een daling van € 16 ten opzichte van de verkoopprijs van januari 2024 van € 853/t.

De Europese prijzen blijven hoog onder invloed van de hoge prijzen op de wereldmarkt. De suikervoorraden in de EU stijgen, met 10% ten opzichte van de vorige campagne. Suikerproducenten en raffinaderijen in de EU houden meer reserves aan.

De ontwikkelingen per regio zijn als volgt:

- Regio 1 (noorden en oosten van de EU): € 790/t (€ 821/t in januari 2024)
- **Regio 2 (BE, FR, NL en DE): € 840/t (€ 855/t in januari 2024)**
- Regio 3 (zuidelijke EU): € 925/t (€ 906/t in januari 2024)
-

Suiker die wordt verkocht in noordelijke en oostelijke EU-lidstaten is € 50 goedkoper dan in onze regio als gevolg van Oekraïense suikerimport. In 2023/24 bedroeg de invoer uit Oekraïne 286.000 ton tot februari 2024 (cijfer moet nog worden geconsolideerd), 18% meer dan in dezelfde periode in 2022/23. De gemiddelde prijs van uit Oekraïne geïmporteerde suiker daalde tot 714 euro in januari 2024.

De spotprijzen die Platts in de laatste week van maart 2024 registreerde, daalden ook: de "geleverde" prijzen bedroegen € 700/t in Noord- en West-Europa, € 810/t in het Verenigd Koninkrijk en € 720/t in Noord-Italië.

Overzicht TS-bietenprijs

Loïs Penasse

De definitieve suikerprijs voor 2023 werd berekend op basis van de Europese rapportering voor februari 2024. De gemiddelde Europese rapportageprijs over 5 maanden stelt ons in staat om de definitieve all-in prijs voor bieten op 18°Z te berekenen.

Dankzij deze bietenprijs hebben de TS-planters een zeer goed jaar, met een gemiddelde omzet per hectare die tot de hoogste behoort die de sector ooit heeft gezien. De rentabiliteit van bieten is dus gered door een uitstekende suikerprijs, die enerzijds de sterke stijging van de productiekosten compenseert en anderzijds de extreem lage opbrengsten en verliezen van het jaar als gevolg van moeilijke weersomstandigheden. De onophoudelijke regen sinds midden oktober en de twee periodes van intense vorst in december en januari hebben geleid tot abnormaal hoge grondtarra en groentarra (door ontdoide bieten). Dit zal resulteren in een all-in bietenprijs op 18°Z van meer dan €65 per ton.

Maand	Price reporting
Oktober 2023	€ 841
November 2023	€ 855
December 2023	€ 856
Januari 2024	€ 855
Februari 2024	€ 840
Gemiddelde	€ 849,40

OPCO

Beste planters,

De OPCO hoopt dat, tegen de tijd dat jullie dit lezen, het weer gunstig zal zijn en het zaaien al volop bezig is! We willen jullie informeren dat jullie binnenkort een tevredenheidsenquête zullen ontvangen van jullie vereniging. We zijn bezig met de onderhandelingen over toekomstige contracten en hebben jullie mening nodig om deze te sturen. We willen weten wat u vindt van de huidige situatie in de cichoreisector. Maakt u zich geen zorgen, het invullen van het formulier zal snel gaan en het is online; u zal het via e-mail ontvangen. Uw antwoorden zijn anoniem en het invullen is vrijwillig. Alvast bedankt voor jullie medewerking.

Muriel Weverbergh, een nieuwe kracht binnen de CBB

In deze editie van de Bietplanter zijn we verheugd om Muriel Weverbergh voor te stellen, die twee weken geleden bij de Confederatie van Belgische Bientelers (CBB) is gestart als verantwoordelijke voor de boekhouding en administratie. Om haar beter te leren kennen en haar ambities te ontdekken, hebben we haar enkele vragen gesteld.

Kunt u zich kort voorstellen aan onze lezers?

Ik ben Muriel Weverbergh, van beroep fiscaal accountant, echtgenote van een agronoom en boer. Ik ben dus al meer dan 30 jaar ondergedompeld in de agrarische wereld. Ik heb een 24-jarige zoon die ook gepassioneerd is door deze sector en een 20-jarige dochter die kinesitherapie studeert.

Wat was uw professioneel traject voordat u bij de CBB kwam?

Ik begon mijn carrière bij een internationaal financieel bedrijf waar ik verantwoordelijk was voor de boekhouding voor België, Frankrijk en Luxemburg. Later werkte ik in een op landbouw gerichte fiduciaire waar ik me kon specialiseren in landbouwfiscaliteit. De laatste 20 jaar heb ik van A tot Z twee bedrijven beheerd, zowel financieel, boekhoudkundig, fiscaal als op vlak van personeelsbeheer.

Wat motiveerde u om zich aan te sluiten bij het team van de CBB?

Ik heb altijd de ambitie gehad om mijn professionele ervaring te combineren met de agrarische sector binnen één en dezelfde onderneming.

Als verantwoordelijke voor de boekhouding en administratie, wat zijn uw belangrijkste taken binnen de CBB?

Mijn taken binnen de CBB zullen bestaan uit het analyseren van de structuur en de financiën om de administratie en boekhouding van de confederatie te vereenvoudigen en te optimaliseren.

Hoe plant u uw expertise ten dienste te stellen van de leden van de CBB?

Mijn expertise in human resources, boekhouding en financiën zal een nieuwe wind laten waaien door het administratieve en financiële beheer van de CBB. Ook

mijn kennis van informatietechnologie, door het installeren van een ERP-systeem (Enterprise Resource Planning) in verschillende bedrijven, zal hopelijk helpen om de administratie voor de leden van de CBB te vereenvoudigen.

Zijn er specifieke projecten of verbeteringen die u wilt implementeren in uw werkgebied?

Mijn doel is om de administratie in brede zin te vereenvoudigen.

Südzucker bestrijdt het Syndroom van 'Basses Richesses'

Sinds 2023 neemt Südzucker deel aan een werkgroep om de verspreiding van het Syndroom van 'Basses Richesses' (SBR) tegen te gaan. Deze ziekte had in 2023 een negatieve impact op de kwaliteit en opbrengst van suikerbieten in Duitsland, meldt de website Sugaronline.

De werkgroep werd in oktober 2023 opgericht onder toezicht van Proef- en Adviesbureau voor de Bienteelt in Zuid-Duitsland. Het coördineert onderzoek en tests en versnelt de beschikbaarheid van de nodige fondsen. Een belangrijke functie van de werkgroep is netwerken met belangrijke spelers zoals het Julius Kühn Instituut, universiteiten, ministeries en de industrie. Het Südzuckerconcern heeft verklaard dat het de resultaten van dit onderzoek op grote schaal zal testen om maatregelen te ontwikkelen om de ziekte te bestrijden (vermindering van de populaties bladluizen, gebruik van SBR-tolerante rassen, enz.)

Wat zijn uw passies of hobby's buiten het werk?

Mijn passies/hobby's zijn de paarden van mijn dochter en haar internationale wedstrijden. Ik houd ook van naar de film gaan en koken.

We zijn ervan overtuigd dat Muriel een waardevolle bijdrage zal leveren aan de CBB met haar ervaring en betrokkenheid. Welkom in het team, Muriel!

Bientelers worden uitgenodigd om bij te dragen aan de strijd tegen SBR door hun praktijkwaarnemingen door te geven ter ondersteuning van het onderzoek van de werkgroep.

Zwitserland: etiketteringsvereisten versoepeld vanwege de lage suikerbietenproductie

Zwitserland heeft de eisen voor het aandeel Zwitserse suiker in producten met het Zwitserse herkomstlabel versoepeld vanwege de lage suikerbietenproductie dit jaar, aldus de Zwitserse landbouwvoorlichtingsdienst. Producten met het Zwitserse herkomstlabel moeten nu ten minste 40% Zwitserse suiker bevatten, in plaats van de 80% die eerder vereist was. De regel van het Zwitserse herkomstlabel vereist over het algemeen dat 80% van de grondstoffen van een product uit Zwitserland komt, tenzij er niet genoeg grondstoffen beschikbaar zijn.

Verenigd Koninkrijk: mededingingsbezwaren na fusie van twee suikerdistributeurs

De Britse mededingingsautoriteit (Competition and Markets Authority) heeft op 8 maart gezegd dat de overname van de suikerverpakingsactiviteiten van Tereos UK & Ireland door T&L Sugars kan leiden tot minder concurrentie en minder keuze voor consumenten en bedrijven, meldt Sugaronline.

Volgens de Britse mededingingsautoriteit is de levering van suiker aan levensmiddelenretailers in het Verenigd Koninkrijk al sterk geconcentreerd. Na de fusie zouden de twee betrokken bedrijven concurrentie ondervinden van slechts één ander bedrijf, British Sugar, voor de levering van verpakte suiker aan een reeks bedrijven in de HORECA-sector, waaronder supermarkten.

Na officiële Europese goedkeuring kan renure snel geïmplementeerd worden

In maart liet de Europese Commissie weten aan de slag te gaan met de toekenning van renure, kunstmestvervangers die uit gewone mest gewonnen worden. Het nieuws werd met enthousiasme onthaald door landbouworganisaties en politiek. Volgens de Vlaams minister van Landbouw Jo Brouns zal de vertaling in Vlaamse wetgeving, en dus het gebruik van renure in Vlaanderen, snel volgen op de officiële Europese goedkeuring. Nederlands zijn daarmee ook zeer geïnteresseerd. Over de details en timing bestaat er wel nog wat onduidelijkheid.

Wat is renure?

Renure, REcovered Nitrogen from manURE, is de term die gebruikt wordt voor kunstmestvervangers. De “ge-recycleerde” meststoffen worden gewonnen uit dierlijke mest, of digestaat waar dierlijke mest voor is gebruikt. De producten hebben gelijkaardige eigenschappen als kunstmest, en hebben daarom geen hoger risico op nitraatuitspoeling. De Europese wetgeving aanziet renure echter als een vorm van dierlijke mest, waardoor deze niet als kunstmestalternatief kan worden ingezet.

Volgens Eric Meers, Professor bio-ingenieurswetenschappen UGent, heeft het Europees Parlement er eerder bij de Commissie op aangedrongen om werk te maken van de erkenning van renure. Ook intern binnen de Commissie zou er verdeeldheid zijn.

Het gebruik van renure is volgens Meers en andere experts een uitstekend middel om de milieu- en klimaatvoetafdruk van de landbouw af te bouwen. “45 procent

van de toegediende stikstof op dit moment in ons land is kunstmest. Kunstmest wordt gewonnen uit gas en heeft daardoor een grote CO₂-voetafdruk. Door gebruik te maken van renure verlaag je deze voetafdruk en maak je de landbouw een stukje circulaire.” Bovendien zou het een alternatieve inkomstenbron genereren in de landbouw. In plaats van een kostenpost, wordt mest plotseling een inkomstenbron.

Bron: VILT

Hogere opbrengsten met een fungicide op basis van Xpro technologie

- Fungicidenfamilie met innoverende Leafshield formulering
- Betere ziektebestrijding
- Langere werkingsduur
- Sterkere stresstolerantie
- Alle graangewassen

Gedeponeerd handelsmerk Bayer Group. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie. Voor verdere productinformatie met inbegrip van gevaarzinnen en symbolen, raadpleeg www.fytoweb.be.

KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT TOT VERBETERING VAN DE BIET VZW
Molenstraat 45, B-3300 Tienen—info@kbivb.be—www.irbab-kbivb.be

De suikerbiet en haar teelttechniek

PVBC - PROGRAMMA VOORLICHTING BIET-CICHOREI, IN HET KADER VAN DE PRAKTIJKCENTRA

Insect' Memo 2024

In vele opzichten was 2023 een bijzonder jaar. Dit gold ook voor de vergelingsziekte in 2023, waardoor we meer vragen dan antwoorden vergaarden, zeker als het gaat om de dynamiek van de verspreiding van de bladluizenpopulatie en het virus. In de lente, bladluizen waren aanwezig in variabele aantallen afhankelijk van het perceel en de periode. Aan de andere kant werden er zeer weinig of geen symptomen van vergelingsziekte waargenomen aan het einde van het seizoen. Hoe is dit mogelijk? Zullen dergelijke jaren zich herhalen? Speelde de late zaai een rol? Er zijn veel vragen die we in dit artikel proberen te beantwoorden, maar sommige antwoorden zijn voorlopig nog slechts een hypothese.

Hoe dan ook is het ene jaar het andere niet. Waakzaamheid blijft nodig wanneer het gaat om bladluizenbeheer ter bestrijding van virale vergelingsziekte. In dit artikel vind je onze aanbevelingen voor de lente van 2024.

Een korte herinnering

Vergelingsziekte wordt veroorzaakt door verschillende virussen. Deze virussen worden overgedragen door bladluizen (=vectoren), waarvan de belangrijkste in de suikerbietenteelt de groene bladluizen *Myzus persicae* is. Dit is een zeer goede vector voor alle vergelingsziektevirussen. De zwarte bladluizen (*Aphis fabae*) daarentegen is een slechte vector van de virussen en brengt alleen BYV (Beet Yellowing Virus) over. Het grootste probleem is niet de bladluizen zelf, maar de virussen die ze bij zich draagt. Op dit mo-

Figuur 1: Groene bladluizen op bietenbladeren

ment is de enige manier om de verspreiding van deze virussen in te perken het bestrijden van de groene bladluizen. De eliminatie van de vector vermindert de verspreiding van de virussen. De ontwikkeling van tolerante of resistente bietenvariëteiten zal

echter een directe impact hebben op de virussen en/of opbrengstverliezen. De echte uitdaging voor veredelaars is om bietenvariëteiten te ontwikkelen die tolerant/resistent zijn tegen verschillende virussen en niet slechts tegen één virus, zoals het geval is bij andere gewassen.

Hoe verspreidt het virus zich binnen het perceel?

Laten we eens kort kijken welke weg het virus aflegt om te begrijpen hoe de infectie plaatsvindt. Vergelingsziektevirussen overwinteren in waardplanten. Dit kunnen onkruiden, groenbemesters, enz. zijn. De virussen worden dan overgebracht in een bietenperceel door een groene bladluizen die in het perceel terecht komt. Door zich te voeden met het bietensap injecteert de gevleugelde bladluizen het virus in de biet. Het gevleugelde insect zal zich ook voortplanten en op dezelfde biet vleugellose bladluizen produceren. Deze nakomelingen worden zonder het virus geboren. Het is door zich te voeden met de virusdragende suikerbiet dat de vleugellose bladluizen het virus zal verwerven. Vervolgens, door van plant naar plant te bewegen of door gevleugelde vormen te genereren die het virus eveneens zullen verwerven, verspreidt het virus zich over het hele perceel. Kenmerkende symptomen voor vergelingsziekte zijn te herkennen in de vorm van min of meer uitgebreide gele cirkels in het perceel.

Wanneer is de infectie het schadelijkst?

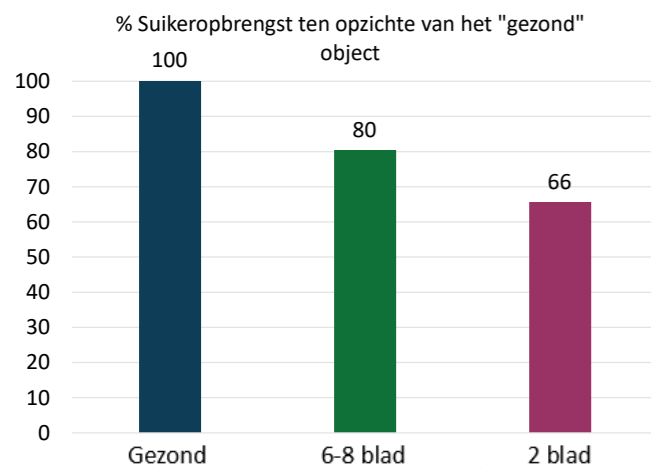
Hoe vroeger de infectie, hoe groter de opbrengstverliezen zullen zijn. Als een groene bladluizen het virus overdraagt op de biet in het 2-bladstadium, zal het opbrengstverlies groter zijn dan wanneer

Figuur 2: Vergelingscirkels

het virus bijvoorbeeld wordt overgedragen in het 6-8-bladstadium. Er wordt bijvoorbeeld een verlies van 20% aan suikeropbrengst gezien wanneer de bladluizenplaag optreedt rond het 6-8-bladstadium van de biet. Als de plaag zich voordoet in het 2-bladstadium, is het gemeten opbrengstverlies 34% (Figuur 3).

Figuur 3: Suikeropbrengst/ha (%) van bieten geïnfecteerd met het virus in het 2-blad- en 6-8-bladstadium vergeleken met de opbrengst van niet-geïnoculeerde bieten.

Hoe verklaren we de beperkte aanwezigheid van symptomen van vergelingsziekte in 2023?

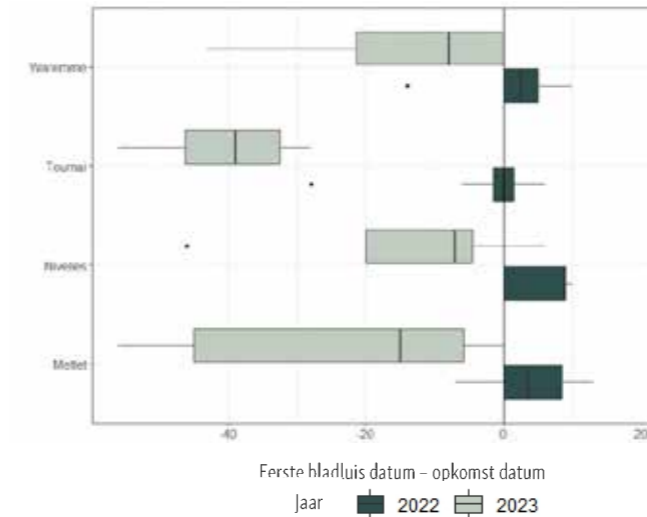
Zoals je gemerkt zult hebben, werden er in 2023 zeer weinig symptomen van virale vergeling waargenomen. In de lente werden er wel bladluizen waargenomen en afhankelijk van het perceel verschilden hun aantallen. Over het algemeen waren er bijvoorbeeld minder bladluizen in 2023 dan in 2022. Maar *a priori* betekenen bladluizen vergelingsziekte. Echter gaat dit alleen op als bladluizen dragers zijn van het virus. Opdat de virale ziekte aanwezig zou zijn en symptomen worden waargenomen, moeten er 3 elementen present zijn: de gastheer (in dit geval suikerbiet), de vector (de groene bladluis) en het virus (of meerdere). Dit jaar lijkt het erop dat de bladluizen het virus niet bij zich droegen. Dit is een hypothese, aangezien er weinig moleculaire analyses zijn uitgevoerd, maar het lijkt het meest waarschijnlijk. Maar hoe kunnen we verklaren dat dit jaar de bladluizen geen virusdragers waren? Deze vraag trachten we te beantwoorden met een andere hypothese. Als we een jaar teruggaan herinneren we ons nog allemaal de late zaai van 2023. Sommige velden werden eind april gezaaid, de meerderheid begin mei en soms zelfs nog eind mei, afhankelijk van de regio. Aan de andere kant konden we al heel vroeg in het seizoen bladluizen waarnemen. In het kader van het Viobett-project (een project gefinancierd door het Waals Gewest als onderdeel van het Waalse herstelplan), in sa-

menwerking met de CRA-W, plaatsten we rond 15 maart bieten in potten (Figuur 4) op 32 percelen in Wallonië. Op deze manier wordt de opkomst van bladluizen op de bieten elke week opgevolgd. In 2023 observeerden we bladluizen al vanaf half maart, ruim voordat de bieten werden gezaaid. De bladluizen arriveerden zelfs nog lang voordat de bieten opkwamen. Deze bladluizen moeten zeker andere waardplanten hebben gevonden die mogelijk geen waardplant waren voor het virus. Het is mogelijk dat ze

Figuur 4: Bieten in pot geplaatst om de aankomst van bladluizen in de percelen voor de zaai te observeren.

op deze manier hun virus 'verloren' en in de bietenpercelen aankwamen als niet-virusdragers. Als we dit vergelijken met 2022, arriveerden de eerste bladluizen op het moment dat de bieten opkwamen in het veld waardoor we op het einde van het seizoen vergelingsziektesymptomen konden waarnemen. Het zou dus de afwezigheid van bieten op het veld zijn die ervoor gezorgd zou hebben dat de bladluizen hun toevlucht zochten op andere planten en zo het virus dat ze droegen kwijt raakten in 2023. Natuurlijk dient deze hypothese de komende jaren nog bevestigd te worden. Als dit wordt bevestigd, kan de vraag rijzen: "Wat als we de zaai uitstellen? Deze vraag zult u waarschijnlijk sneller kunnen beantwoorden dan ons: het uitstellen van het zaaien wordt zelden opzettelijk gedaan. Als de omstandigheden goed zijn, is het altijd beter om te zaaien omdat je niet weet wat de toekomst zal brengen... Een andere vraag kan zijn of bladluizen geanalyseerd kunnen worden om te weten of ze al dan niet virussen bij zich dragen. Dit is een mogelijkheid die dit jaar zal worden bestudeerd. Het is inderdaad mogelijk om ze te analyseren, maar de vraag is hoe je de juiste beslissing neemt zodra de gegevens beschikbaar zijn. We weten dat dit systeem voordelen heeft, maar ook nadelen. Meerdere jaren zullen nodig zijn om een dergelijk systeem te evalueren.

Figuur 5: Aankomst van bladluizen in relatie tot opkomstdatum. In 2023 arriveerden bladluizen gemiddeld 23 dagen voor het uitkomen van de bieten, terwijl ze in 2022 twee dagen na het opkomen van de bieten arriveerden.

Wat voor druk kunnen we verwachten in 2024?

Rond deze tijd van het jaar stelt men natuurlijk altijd dezelfde vraag. Bepaalde modellen die door onze bureaus zijn ontwikkeld, kunnen je een algemeen idee geven. Onze Britse collega's (BBRO) en onze Franse collega's (ITB) hebben een model ontworpen dat het risico op bladluizen en virale vergeling voor het komende seizoen voorspelt op basis van meteorologische gegevens. Deze modellen voorspellen ook de datum van aankomst van bladluizen in percelen. Aangezien ze ontwikkeld zijn door andere landen dan België, is het belangrijk om te weten dat hun voorspellingen specifiek zijn voor hun klimatologische omstandigheden en dat deze voorspellingen mogelijk niet volledig te kopiëren zijn voor België. Ze geven louter een indicatie. Voor het seizoen 2024 voorspelt Frankrijk (ITB) de aankomst van bladluizen rond 28 april en het aantal vliegdagen kan groter zijn dan vorig jaar. Engeland (BBRO) voorspelt de aankomst van bladluizen op 10 april. Als we afgaan op deze modellen, valt 2024 tussen 2020 en 2022, twee jaren waarin het aantal bladluizen hoog

was en er op veel percelen symptomen van vergelingsziekte aanwezig waren.

Wat zijn de aanbevelingen voor 2024?

Zoals elk jaar raden we je aan om in je eigen percelen waarnemingen te doen om de aanwezigheid van bladluizen te controleren. Alleen dankzij deze waarnemingen kun je bladluizen effectief en duurzaam bestrijden. Om dit te doen, raden we je aan om 40 planten (4*10 planten) op je perceel te observeren. Deze observaties zijn niet gemakkelijk, maar wel noodzakelijk. Tijdens deze observaties is het belangrijk om de 2 zijden van elk bietenblad te observeren en zeker de hartbladeren niet vergeten te observeren. Als er bladluizen aanwezig zijn, verbergen ze zich vaak in deze kleine blaadjes die nog opgerold zijn (Figuur 6). Het gebruik van een bic, mechanisch potlood of iets dergelijks maakt het gemakkelijker om deze blaadjes af te rollen voor een betere observatie.

Wanneer de behandelingsdrempel van 2 bladluizen per 10 planten is bereikt, wordt een behandeling met insecticiden aanbevolen. Na deze behandeling raden we aan om de waarnemingen na

Figuur 6: Kleine groene bladluizen in een opgekruld blad in het hart van de biet.

Tabel 1: Datum van aankomst van bladluizen en procentueel risico op vergelingsziekte (bij afwezigheid van bestrijding) voorspeld door het Engelse (BBRO) en Franse (ITB) model van 2020 tot 2024.

Jaar	BBRO		ITB
	Datum van aankomst van bladluizen	% risico op vergelingsziekte (bij afwezigheid van bestrijding)	Datum van aankomst van bladluizen
2020	24 maart	85	22 april
2021	18 mei	8	15 april
2022	19 april	69	6 mei
2023	22 april	68	2 mei
2024	10 april	83	28 april

10-15 dagen te herhalen (afhankelijk van het gebruikte insecticide en de persistentie ervan) en in te grijpen als de drempel opnieuw wordt bereikt. De periode van waakzaamheid loopt van het opkomen van de bieten tot en met het sluiten van de rijen. Na deze fase ontwikkelt de biet een zogenaamde "maturiteitsresistentie" en zijn de opbrengstverliezen minimaal.

Om u te helpen zal onze waarschuwingdienst ook dit jaar weer operationeel zijn. Hoe werkt het? Dit waarnemingsnetwerk wordt door het KBIVB en talrijke waarnemers onderhouden om het voorkomen van bladluizen in België in kaart te brengen. Op de KBIVB-website, wordt een onlinekaart geplaatst en deze wordt elke donderdag bijgewerkt. Deze kaart toont het risico op bladluizen *in real time* tijdens de periode van waakzaamheid. Dit maakt het mogelijk om het risico op bladluizen in een bepaalde regio of in de buurt van je perceel in te schatten. Dit betekent

echter niet dat als de drempelwaarde wordt bereikt in een perceel in de buurt van je perceel, de drempelwaarde noodzakelijkerwijs ook wordt bereikt in dat van u, en omgekeerd.

Welke afciden zijn toegestaan in 2024?

Voor het seizoen 2024 zijn er geen wijzigingen te melden wat betreft toegelaten en aanbevolen insecticiden in vergelijking met vorig jaar. Teppeki, het enige doeltreffende bladluisbestrijdingsmiddel dat in België is goedgekeurd, is nog steeds toegelaten voor één toepassing met een dosis van 140 g/ha. Voor Movento/Batavia is er ook geen verandering, omdat we opnieuw profiteren van een vrijstelling van 120 dagen voor gebruik in 2024. Gazelle heeft ook voor het tweede opeenvolgende jaar een 120 dagen-toelating gekregen voor suikerbieten (maar niet voor voe-

Tabel 2: Insecticiden goedgekeurd voor het seizoen 2024 of tijdelijk toegelaten voor de bestrijding van bladluizen in bieten. De kleuren in de kolom "werkzaamheid" geven informatie over de werkzaamheid van de middelen voor de bladluisbestrijding. De kleurenlegende is: rood = niet werkzaam, oranje = middelmatige werking en groen = werkzaam. Het groene kader toont de 3 aanbevolen insecticiden aan.

Commerciële	Samenstelling	Insecticiden-	Erkend/	Werkzaam-	Dosis	Toepassingsstadium
Decis EC 2,5,...	25g/l deltamethrine	Pyrethroïde	Erkend (alleen suikerbieten)		0,4 l/ha	/
Decis 15 EW,...	15g/l deltamethrine	Pyrethroïde	Erkend		0,5 l/ha	Vanaf het begin 2-bladstadium (BBCH11)
Pirimor	50 % pirimicarb	Carbamaat	Erkend		0,35 kg/ha	/
Teppeki	50% flonicamide	-	Erkend		0,14 kg/ha (1 behandeling)	Vanaf het 2-bladstadium (BBCH12)
Movento/Batavia	100g/l spirotetramat	Ketolenen	Toegestaan van 01/04/24 tot 29/07/24		0,75 l/ha (2 behandelingen) De aanbevolen dosis is 0,45l/ha.	Vanaf het 2-bladstadium (BBCH12)
Gazelle/Antilop/Insyst	20% acetamiprid	Neonicotinoïden	Toegestaan van 01/04/24 tot 29/07/24 (alleen suikerbieten)		0,25 kg/ha (1 behandeling)	Vanaf BBCH31 (wat overeenkomt met het begin van de rij-sluiting, nadat de bieten 10 bladeren hebben gevormd)

dergewassen). Tabel 2 geeft een overzicht van de toegelaten en aanbevolen insecticiden (in het groen) voor dit seizoen.

Producten op basis van pyrethroïden en pirimicarb worden niet aanbevolen voor de bestrijding van groene bladluizen, die vectoren zijn van vergelingsziekte. Bladluizen zijn resistent tegen pyrethroïden en gedeeltelijk resistent tegen pirimicarb, het actieve ingrediënt in Pirimor. Bovendien zijn producten op basis van pyrethroïden alleen effectief bij contact. Het is dus essentieel dat het product het doel raakt om effectief te zijn. Bladluizen worden vaak aangetroffen aan de onderkant van bietenbladeren of in nieuwe hartbladeren die zich nog niet volledig hebben ontwikkeld. Daardoor zal het product in de meeste gevallen de bladluizen niet bestrijden en dus niet effectief zijn. Deze producten zijn ook niet selectief ten opzichte van nuttige insecten. Deze insecten moeten behouden blijven om bladluizen te kunnen bestrijden.

De **aanbevolen producten** om de bladluizen te bestrijden wanneer de behandelingsdrempel bereikt werd, zijn:

- **TEPEKI** op basis van flonicamide (50%). Teppeki is toegelaten in een dosering van **140g/ha voor 1 toepassing** vanaf het twee bladstadium. De werkzame stof flonicamide heeft een onmiddel-

lijke werking en een opwaartse systemische werking. De bladluizen stoppen met zich te voeden en sterven binnen de 2 à 7 dagen. Het stoppen met voeden betekent ook dat de overdracht van het vergelingsziektevirus wordt gestopt.

- **MOVENTO/BATAVIA** op basis van spirotetramat (100g/l). De toelating die geldt is als volgt: **0,75 l/ha, maximaal 2 toepassingen** met een interval van 14 dagen. De dosering kan worden verlaagd tot 0,45 l/ha met behoud van een goede werkzaamheid tegen bladluizen. Spirotetramat is een systemisch insecticide dat behoort tot de chemische groep van ketoënolen.

- **GAZELLE/ANTILOP/INSYST** op basis van acetamiprid (20%). Gazelle is toegelaten in een dosering van **250 g/ha voor 1 toepassing vanaf BBCH 31** (met een driftreducerende techniek van min. 75%). Dit betekent dat het verboden is dit product vóór dit stadium te gebruiken. Het stadium BBCH 31 komt overeen met 10% van de rijsluiting, d.w.z. wanneer de bieten 10 bladeren hebben. Acetamiprid is een systemisch insecticide dat behoort tot de familie van de neonicotinoïden.

Zoals aangegeven in tabel 2, zijn MOVENTO/BATAVIA en GAZELLE/ANTILOP/INSYST producten die tijdelijk zijn toegelaten voor een periode van 120 dagen. Deze twee toelatingen zijn geldig

Welke natuurlijke vijanden kunnen helpen bladluizen te bestrijden in bietengewassen?

Er zijn verschillende nuttige insecten in een bietenperceel te vinden. Het is goed om te weten dat ze zich niet in elk ontwikkelingsstadium voeden met bladluizen, maar ze spelen wel een essentiële rol bij het reguleren van de bladluispopulatie. Het is dus belangrijk om ze zoveel mogelijk te behouden. Om ze te herkennen, vind je hieronder foto's van de belangrijkste nuttige insecten in hun verschillende ontwikkelingsstadia.

	Lieveheersbeestje	
	Zweefvlieg	
	Gaasvlieg	<p>Deze gouden of zilverachtige bladluis is geparasiteerd door een parasitoïde. Een parasitoïde legt een eitje in de bladluis. De larve ontwikkelt zich in de bladluis tot een nieuwe parasitoïde waarbij de bladluis wordt gedood. De parasitoïde komt uit de bladluis en de cyclus herhaalt zich.</p>

van 01/04/2024 tot 29/07/2024. Na deze periode mogen deze producten niet meer gebruikt worden op bieten. Details van de toelatingen kunnen geraadpleegd worden op Fytoweb: Gewasbeschermingsmiddelen > Toelatingen raadplegen > Noodsituaties (120 dagen).

In termen van selectiviteit voor nuttige organismen zijn Tepeki en Movento selectiever dan Gazelle, dat iets minder selectief is. Ten slotte, wat het bespuiten betreft, zijn de toepassingsomstandigheden belangrijk om een maximale doeltreffendheid van de producten te garanderen. Het is aan te raden om te spuiten bij een hoge relatieve vochtigheid en met voldoende water. De producten hebben een systemische werking. Daardoor is het noodzakelijk om een goede absorptie van het product te verzekeren. Behandelen bij een hoge relatieve vochtigheid zorgt ervoor dat het product wordt opgenomen, omdat de huidmondjes van de bladeren open staan.

Aan de andere kant hebben we de afgelopen jaren gemerkt dat Movento minder effectief is bij warm, droog weer. Gebruik in dat geval een ander product. Tot slot kunnen de drie aanbevolen producten worden gemengd met herbiciden, in welk geval het insecticide kan profiteren van het effect van de hulpstof in je onkruidbestrijdingsmix. Dus als er een insecticide gebruikt moet worden en ook een onkruidbestrijding moet uitgevoerd worden, raden we je aan om ze te mengen.

Wat zijn de alternatieven voor de toekomst?

Dit is een *hot topic* in het onderzoek, en dat niet alleen in België maar ook in de buurlanden. Naast het testen van de doeltreffendheid van nieuwe actieve stoffen, zijn er veel onderzoeksdomeinen: preventieve methoden, andere soorten producten (feromonen, kairomonen, enz.), het uitzetten van nuttige insecten, gezelschapsplanten, rastolerantie, enz.

Gezelschapsplanten

Verschillende soorten planten kunnen gezelschapsplanten zijn: grassen (gerst, haver, enz.) of breedbladige planten zoals tuinbonen. Daardoor verschillen de mechanismen om vergelingsziekte te verminderen afhankelijk van de plantensoort. De rol van tuinbonen is namelijk het aantrekken van nuttige insecten via de zwarte bladluizen die door de bonen worden aangetrokken. Grassen daarentegen hebben een visueel en/of olfactorisch effect op bladluizen, waardoor ze bladluizen afgestoten. Ze kunnen ook als barrière fungeren. Tot slot kunnen bladluizen (die specifiek zijn voor grassen en dus geen virussen kunnen dragen die specifiek zijn voor bieten) ook door deze grassen worden aangetrokken en zullen ze zelf nuttige insecten aantrekken. De effecten kunnen dus veelvoudig zijn. In het kader van het boven-

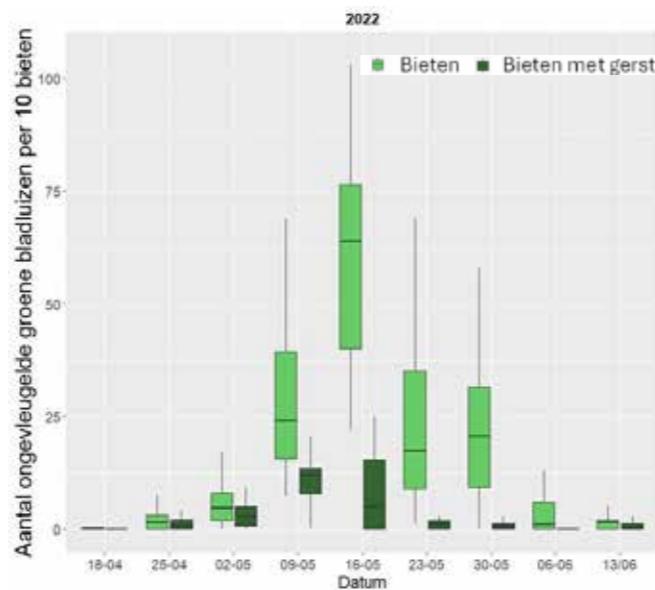
genoemde Virobett-project bestudeert het KBIVB al twee jaar de combinatie bieten en gerst (Figuur 7).

Figuur 7: De combinatie van bieten met gerst. Het wordt gezaaid met een dichtheid van 60 kg/ha.

Even oprissen: deze combinatie bestaat uit het zaaien van zomergerst op dezelfde dag als de bieten en het zaaien van de bieten wanneer de granen worden gezaaid. De gerst wordt dan chemisch en/of mechanisch vernietigd wanneer de bieten ongeveer in het 6-bladstadium zijn. In 2022 werden zes proeven opgezet in Wallonië om de doeltreffendheid van deze techniek te beoordelen en in 2023 werden vijf proeven opgezet.

Hoewel het aantal bladluizen lager was, werden de interessante resultaten die werden waargenomen in 2022 (Figuur 8) bevestigd in 2023. Er was een significante vermindering van het aantal

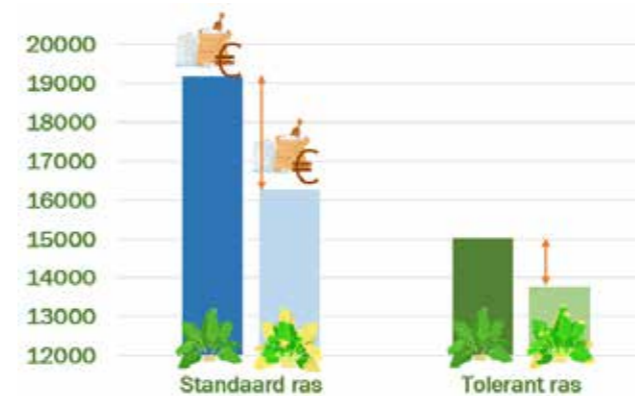
Figuur 8: Aantal bladluizen per 10 planten bij suikerbiet (lichtgroen) en bij suikerbiet gecombineerd met gerst (donkergroen).

bladluizen die aanwezig waren op de bieten in het deel gecombineerd met de gerst in vergelijking met deel zonder de mix. Een effect op de vergelingsziekte (want daar zijn we in geïnteresseerd) werd ook waargenomen in 2022. Dit werd niet bevestigd in 2023, toen er bijna geen vergelingsymptomen werden waargenomen in de proeven.

Deze proeven worden in 2024 voortgezet en je wordt uitgenodigd om ze in de lente en de nazomer te bezoeken. Houd onze distributiekanalen (nieuwsbrief, sociale netwerken, website, enz.) in de gaten voor de verschillende bezoeken die zullen aangeboden worden.

Rastolerantie

Rastolerantie is duidelijk een veel bestudeerde hefboom waar zaadbreedrijven heel hard aan werken. Elk jaar testen we nieuwe potentieel tolerante variëteiten in onze proeven. Als deze rassen geïnfecteerd zijn met vergelingsziekte, verliezen ze minder opbrengst dan de rassen die momenteel op de markt zijn. Het opbrengstpotentieel van deze rassen zonder vergelingsziekte is echter 5 tot 20% lager dan dat van commerciële rassen. Waar we naar op zoek zijn, is uiteraard een vergelingsstolerant ras met een opbrengstpotentieel dat vergelijkbaar is met de rassen die momenteel op de markt zijn. Om dit te bereiken rekenen we hoopvol op oplossingen die via veredeling gevonden worden!

Figuur 9: Vergelijking van het opbrengstpotentieel met suiker (kg/ha) van een standaard ras en een tolerant ras zonder en met vergelingsziekte.

Preventieve methoden

Om het risico op virale vergelingsziekte te verminderen, is het belangrijk om alle potentiële reservoirs te vernietigen. Op het publicatiemoment van dit artikel is het zeker te laat voor dit jaar, maar het is iets om in gedachten te houden voor de komende jaren. In dit opzicht richten we ons specifiek op de bietenhergroei in reinigingshopen, bietenhergroei in granen en silo's voor voederbieten. De hergroei van bieten is een broedplaats voor

Figuur 10: Hergroei van bieten in graan.

bladluizen en virale vergeling. Bietenscheuten moeten zo snel mogelijk worden begraven. Als er echter hergroei aanwezig is, moet deze zo snel mogelijk worden vernietigd (mechanisch of chemisch). Hetzelfde geldt voor hergroei van bieten in granen. Landbouwers die Conviso Smart bieten zaaien, moeten zich ervan bewust zijn dat sulfonylurea geen effect hebben tegen de hergroei van bieten. Silo's voor voederbieten zijn ook potentiële reservoirs voor virussen en bladluizen. Daarom wordt aanbevolen om ze voor 15 april te verwijderen. Deze maatregel wordt binnenkort opgenomen in de IPM-normen.

Te onthouden voor dit seizoen:

- Volg de waarschuwingdienst en doe wekelijks waarnemingen.
- Als de drempel van 2 ongevleugelde groene bladluizen is bereikt, behandelen met TEPPEKI, MOVENTO/BATAVIA of GAZELLE/ANTILOP/INSYST (alleen vanaf BBCH31 voor deze laatste).
- Pyrethroïden en Pirimor worden niet aanbevolen voor de bestrijding van groene bladluizen.

Op het moment van schrijven worden de eerste bietenplanten gezaaid. Wij wensen u een uitstekend bietenseizoen! Mocht u tijdens het seizoen vragen hebben, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen. U vindt al onze contactgegevens op onze website: www.irbab-kbivb.be/kbivb/onze-mensen/

Waarom is koolstof een probleem voor de landbouw?

Eindred. Bruno De Wulf

Wat is koolstof?

We weten al langer dat, sinds het industriële tijdperk, menselijke activiteiten een reeks broeikasgassen hebben uitgestoten. Sommige van deze broeikasgassen zijn massaal in de atmosfeer terechtgekomen als gevolg van energieomzettingsprocessen. Hun opwarmend effect heeft het natuurlijk evenwicht verstoord. Het broeikaseffect liep uit de hand en de planeet raakt oververhit. De gevolgen van deze opwarming strekken ver en maken nu deel uit van het publieke debat.

Deze door de mens geproduceerde broeikasgassen (hierna BKG's genoemd) hebben verschillende eigenschappen: namelijk hun levensduur in de atmosfeer en hun opwarmend vermogen. Wetenschappers zijn het erover eens dat, uitgaande van een levensduur van 100 jaar:

- CO₂ een opwarmend vermogen heeft van 1 (dit is de vergelijkingswaarde),
- distikstofoxide (N₂O) een opwarmend vermogen heeft dat 298 keer groter is dan dat van CO₂,
- methaan (CH₄) 25 keer het opwarmend vermogen heeft van CO₂.

Om hun impact te kunnen vergelijken, ontwikkelden wetenschappers de eenheid 'koolstofequivalent' (eqCO₂ of CO₂-eq). Deze eenheid wordt gebruikt in 'koolstofbalansen'. Elk broeikasgas heeft zijn eigen koolstof-

fequivalentrooster. Op basis hiervan schat men dat distikstofoxide 8,8% bijdraagt aan de menselijke broeikasgasuitstoot, terwijl de uitstoot van CO₂ 73,4% van de menselijke uitstoot uitmaakt.

Verschillende studies toonden aan dat het belangrijkste broeikasgas voor de bietenteelt distikstofoxide is, voornamelijk afkomstig van stikstofbemesting.

Landbouw, koolstof en broeikasgassen

Uitstoot

Er bestaan momenteel veel cijfers en percentages over de hoeveelheid broeikasgassen die de verschillende economische sectoren uitstoten. Door de complexe berekeningsmethoden en de soms uiteenlopende referentiejaar moeten we deze cijfers met de nodige voorzichtigheid gebruiken. Toch zijn ze nuttig om trends te tonen en economische activiteiten te situeren. De Europese Unie (EU) schat dat de landbouw verantwoordelijk is voor ongeveer 10% van haar BKG-uitstoot, wat overeenkomt met schattingen voor Vlaanderen (ook 10%) en Wallonië (12%).

De EU wijst erop dat de belangrijkste broeikasgassen voor de landbouwsector methaan (CH₄) en distikstofoxide (N₂O) zijn.

Om te onthouden

De term 'koolstofvoetafdruk' is meestal een verkeerde benaming. Deze verwijst eigenlijk naar de eenheid 'CO₂ equivalent', die wordt gebruikt om rekening te houden met verschillende broeikasgassen, waaronder N₂O.

Opslaan en weer ophalen

Deze broeikasgassen zijn problematisch omdat ze in te hoge concentraties aanwezig zijn in de atmosfeer. Maar ze worden ook aangetroffen in andere omgevingen zoals de oceanen, sedimentair gesteente en ecosystemen op het land. En deze omgevingen interageren met elkaar.

Stikstofbemesting heeft bijvoorbeeld alleen zin omdat planten deze stikstof opnemen en omzetten om te groeien. We hebben het hier echter niet over de opslag van stikstof, maar alleen over de opslag van koolstof.

De opslag van moleculen wordt verantwoord in termen van de drukdaling op de atmosfeer, d.w.z. als de opslag langdurig is en de omzetting van energie vermijdt. Bieten bevatten dus verschillende moleculen die broeikasgassen vormen, maar hun levensduur is te kort om van opslag te spreken. In slechts een paar weken wordt de biet getransformeerd en tijdens dit proces worden de moleculen gereorganiseerd.

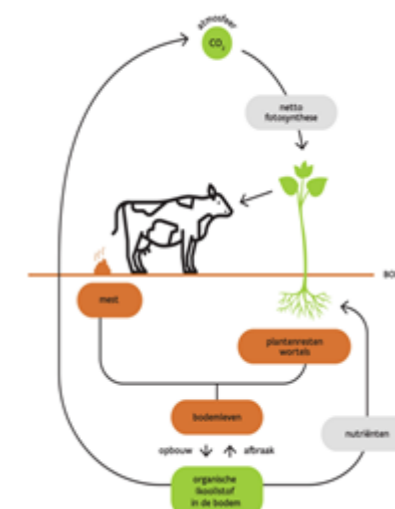
We kunnen het dus alleen hebben over langetermijnopslag in biomassa, dus bomen en organisch materiaal in de bodem. Deze laatste bestaat voornamelijk uit koolstof. We hebben het daarom over de opslag van koolstofmoleculen. Wetenschappers zijn momenteel nog niet in staat om de voorraad koolstof in biomassa en bodem exact te berekenen.

Het koolstofgehalte van landbouwbodems is van agronomisch belang omdat het bij de juiste niveaus een aantal voordelen biedt, waaronder een goede bodemstructuur. Het is mogelijk dat het koolstofgehalte

van bodems te hoog is, met schadelijke gevolgen. Maar dit risico is in België momenteel erg klein. Wetenschappers schatten dat ongeveer 50% van onze bodems een tekort aan koolstof heeft.

De koolstofopslagcapaciteit van deze verschillende omgevingen vergroten zou de druk op de atmosfeer verminderen. Dit is waar het idee om koolstof op te slaan in biomassa door middel van landbouwactiviteiten is ontstaan. Landbouw vertegenwoordigt een belangrijke hefboom. Belgische landbouwers beheren 44,4% van de totale landoppervlakte.

We moeten toevoegen dat koolstofopslag een complexe kwestie is omdat de verschillende koolstofreservoirs onderhevig zijn aan stromen, d.w.z. uitwisselingen van moleculen tussen deze reservoirs. De bodem stoot van nature een deel stikstofgas uit als gevolg van de mineralisatie van zijn bestanddelen. Deze mineralisatie (en dus de uitstoot van broeikasgassen) wordt in meer of mindere mate versneld, afhankelijk van de manier waarop de bodem wordt bewerkt.

De nood situatie

Boeren zijn niet meer verantwoordelijk voor de opwarming van de aarde dan anderen. De onevenwichtige uitstoot van broeikasgassen is te wijten aan de oliewinning. De meest efficiënte energiebron die momenteel bekend is en die door alle industrieën en particulieren wordt gebruikt.

Toch wordt er vaak gezegd dat boeren een belangrijke rol moeten spelen in de strijd tegen de opwarming van de aarde. Dat komt omdat de situatie urgent is en de broeikasgassen die door de landbouw worden uitgestoten een snelle en significante impact hebben. Volgens het IPCC zou, om de opwarming van de aarde te beperken tot ongeveer 1,5°C, Europa's verbruik van CO₂ equivalente broeikasgassen tussen nu en 2050 met een factor 7 moeten worden vermindert. Een enorme uitdaging, die de recente 'klimaatneutraliteitsdoelen' van de EU voor 2050 rechtvaardigt.

Gezien deze urgentie zijn CH₄ en N₂O prioriteiten. Ter herinnering: hun opwarmend vermogen is 30 en 300 keer groter dan dat van CO₂, dus het verwijderen van 1 kg van één van deze twee broeikasgassen heeft een aanzienlijk effect. Bovendien is de levensduur van deze twee broeikasgassen korter dan die van CO₂, en de gevolgen van het terugdringen van deze twee broeikasgassen zullen sneller merkbaar zijn dan de inspanningen voor CO₂. Grofweg zal het vermijden van 1 kg N₂O vandaag een effect hebben over 25 jaar, terwijl het vermijden van 1 kg CO₂ in de atmosfeer een effect zal hebben over 100 jaar.

Om te onthouden

- Gezien de urgentie van klimaatverandering (2050) heeft het verminderen van N₂O en CH₄ een aanzienlijk kortetermijneffect, wat niet het geval is voor CO₂.
- De landbouw stoot N₂O en CH₄ uit, suikerbieten stoten N₂O uit.
- De opslag van koolstofmoleculen op lange termijn wordt berekend, in organisch bodemmateriaal dat door de landbouw wordt bewerkt.
- Gezonde opslagcapaciteiten zijn nog steeds onderwerp van discussie en hangen af van veel parameters, maar sommige wetenschappers schatten dat ongeveer 50% van de bodems een tekort aan koolstof heeft.
- Bodems geven op natuurlijke wijze broeikasgassen af door mineralisatie van levende organismen.

Standaardisatie van koolstofdoelen en -maatregelen

Sinds de jaren 1990 is er een proces van top-down standaardisatie bezig met steeds restrictievere en preciezere doelstellingen.

In het begin van de jaren 2000 ontstonden de eerste broeikas-

gasregelingen voor bepaalde economische sectoren, waaronder de suikerindustrie, maar niet voor de landbouw.

De laatste tien jaar hebben internationale overeenkomsten (via de VN of de EU) steeds meer betrekking op de landbouwsector en leggen ze doelen op voor het verminderen van de uitstoot van broeikasgas-

sen. Er zijn discussies gaande over de middelen die moeten worden gebruikt om deze doelen te bereiken, waaronder de oprichting van economische koolstofmarkten. Deze doelstellingen, afgeleid van VN-besprekingen, zijn omgezet op Europees niveau en worden nu omgezet op het niveau van de Belgische gewesten. Deze doelstellingen zijn bindend, wat betekent dat politieke structuren verplicht zijn om ze te bereiken.

Deze verplichting is weliswaar theoretisch en er is niet altijd een internationale structuur om een echte sanctie uit te vaardigen. Gezien de band tussen België en de EU is de mogelijkheid van sancties echter realistisch. We moeten het proces van bindende standaardisatie rond BKG-doelstellingen daarom serieus nemen.

Op 27 maart maakte ik een wandeling rond het Europees Parlement om de boeren te steunen die protesteerden op de dag van de EU-landbouw-/visserijbijeenkoms in Brussel. Hun acties waren indrukwekkend en goed georganiseerd (en het raakte me dat veel boeren naar me lachten). Van daaruit liep ik naar het plein in centraal Brussel waar de conferentie van het Forum For the Future of Agriculture (FFA) sprak over de toekomst van de voedselketen.

Het contrast in toon trof me echt. Boeren protesteren voor een manier om economisch en productief te overleven... maar ze zijn alleen. Geen andere actoren uit de voedselketen sluiten zich bij hen aan. De retailers, de voedselproducenten, de merken... staan niet naast hen. Integendeel, deze groepen zijn verantwoordelijk voor het toevoegen van druk op boeren (prijstdruk, technologische beperkingen en milieuregulatorische handboeien). Boeren staan op tegen het politieke gewauwel, maar ze staan alleen.

Ik moet helaas zeggen dat, ondanks hun slimme PR-campagnes, groepen zoals Nestlé, McCain's, McDonald's en Carrefour een grotere bedreiging vormen voor het levensonderhoud van boeren dan de radicale NGO's gefinancierd door de lobby voor biologisch voedsel die campagne voeren om conventionele agrotechnische tools zoals synthetische pesticiden, kunstmest en geavanceerde zaadveredelingstechnologieën te verbieden. De duurzame voedselimplicaties van de retailers en merken kunnen hun aandeelhouders ESG-punten (milieu-, sociale en bestuurscriteria) opleveren, maar ze maken het onmogelijk voor boeren om een inkomen te verdienen. Er is geen overleg en weinig communicatie met boeren langs de voedselketen. Als boeren zich niet kunnen aanpassen aan de duurzaamheidseisen van de grote voedselmerken (wat zij beweren dat de "markt wil"), dan is dat hun probleem.

Twee kilometer verderop, en een wereld van verschil, spraken de academici, beleidsmakers en vertegenwoordigers van de voedselketen op de FFA-conferentie over de toekomst van de landbouw met weinig aandacht voor de uitdagingen waar boeren vandaag de dag mee geconfronteerd worden. Het concept van een voedselstelseltransitie was een milieustrategie waar activisten, geleid door groene idealisten, praktijken en regels oplegden die nadelig zijn voor degenen die ons voedsel produceren.

Er mocht slechts één boer spreken op de FFA-conferentie, en hoewel hij gepassioneerd en invloedrijk was, applaudisseerden de consultants en lobbyisten beleefd, waarna ze verder gingen met het uiteenzetten van hun eigen strategieën over hoe zij dachten de problemen van de landbouw te kunnen oplossen.

Boeren? Wie heeft er boeren nodig?

Het werd al duidelijk vanaf de tweede sessie op de FFA dat boeren werden gezien als een obstakel voor de doelen van duurzame landbouw – een verouderd probleem dat opgelost moest worden. Als boeren zouden verdwijnen, zou het zoveel makkelijker zijn voor de rest van de voedselketenconsultants en -managers om hun strategieën te implementeren.

Jörg-Andreas Krüger, president van de Duitse natuurbeschermingsgroep NABU, verklaarde stoutmoedig dat de boerenprotesten hun prestaties op het gebied van het milieu met enkele jaren hebben teruggedrongen. Wat frustrerend moet dat voor hem zijn. Hij leek ook te denken dat boeren pas nu moesten leren hoe ze voor de bodem moesten zorgen – maar boeren zijn al landbeheerders sinds ze voor het eerst een stuk land ontgonnen om te boeren.

Techmensen zoals Nanna-Louise Linde, VP European Government Affairs bij Microsoft, denken dat AI een leidende rol zal spelen in de toekomst van de landbouw – dat de landbouw volledig geautomatiseerd zal zijn. De toegang tot deze technologie is belangrijk. Linde zegt dat er al eenvoudige apps bestaan waarmee boeren experts kunnen raadplegen "zonder te hoeven kunnen lezen of schrijven". Deze arrogante opmerking ging niet

De boeren vechten deze alleen uit

We hebben een interessant opiniestuk op het internet gevonden. Het stelt zaken ter discussie en kan waarschijnlijk ook onder landbouwers tot debat leiden. Wij zijn van mening dat iedereen recht heeft op een eigen mening en dat het lezen van een andere invalshoek soms verhelderend kan werken. Wilt u reageren? Dat kan via lebetteravier@cbb.be.

Geschreven door David Zaruk, die zichzelf de "Risk Monger" noemt (de "Risico Handerlaar"), als tegenhanger van de "angstverkopers"?

Over David Zaruk: Sinds 2000 is hij actief als expert in wetenschappelijke en risicocommunicatie binnen de EU. Hij heeft meegewerkt aan uiteenlopende Europese beleidsinitiatieven, waaronder REACH en SCALE en de regelgeving omtrent pesticiden. Zijn werk richt zich op het bevorderen van besluitvorming op basis van wetenschappelijk bewijs in Europa, vooral wat betreft milieu en gezondheid.

Hij staat bekend om zijn strijd tegen overijverige activisten en daagt regelmatig de bevestigingsbias uit. Dit is de menselijke neiging om informatie te favoriseren die eigen overtuigingen of aannames ondersteunt. En last but not least, hij zet zich in voor de belangen van boeren!

Deze mestverspreider stond in reserve voor het geval de Belgische gendarmerie de boeren problemen zou geven. Eerlijk gezegd hadden ze het op de FFA moeten spuiten.

onopgemerkt voorbij aan verschillende boeren in de zaal.

Maar er is een nogal interessante vraag voor degenen die kijken naar het ontwikkelen van AI-toepassingen (artificiële intelligentie): Kunnen we landbouw hebben zonder boeren? Naarmate data verfijnder worden, kunnen beslissingen over alles van zaadkeuze, onkruid- en bodembeheer tot en met het veldwerk volledig geautomatiseerd worden. Techontwikkelaars zien dit als een realiteit in de nabije toekomst en kijken positief naar hoe dit de landbouw zal verbeteren door boeren te vervangen (en die nare tractoren eens en voor altijd uit onze steden te halen). Dit is al het geval met verticale landbouw, dus binnen tien jaar vermoeden zij dat alle landbouw vanaf een laptop zal worden gedaan.

De meeste sprekers op de FFA krijgen hun eten geleverd, klaargemaakt en verpakt in een doos, dus het automatiseren van de daadwerkelijke landbouw fase is gewoon een volgende technologische vooruitgang ten goede.

Te veel regels en niet genoeg vertrouwen...

Het werd me al snel duidelijk hoe de PowerPoint-meesters en hun groepen consultants hebben besloten om de landbouw/voedselketen te herstellen volgens hun idealen en campagnedoelstellingen. Boeren zijn slechts de eindgebruikers die zich zullen moeten aanpassen aan de “noodzakelijke en onvermijdelijke” eisen voor systemische verandering.

Na de lunch gaf een panel van oprichters van de FFA een voortgangsrapport over de oproep tot actie voor een duurzame voedseltransitie van vorig jaar. Iedereen sprak over hoe ze boeren zouden helpen in deze transitie (deze transitie was nog steeds niet duidelijk gedefinieerd, maar had iets te maken met het verbeteren van de biodiversiteit). Het was echter duidelijk dat boeren moesten veranderen en duurzamer moesten worden. Boeren worden niet vertrouwd om dat zelf te beheren.

Tot slot kreeg een Belgische boer, Bram Van Hecke, de microfoon. Maar hij maakte zich niet druk om alle mooie beloftes van de voedselwaardeketen. Hij had het allemaal al eerder gehoord. Hij wilde de regelgevers horen; hij wilde horen waarom Farm2Fork de belangen van boeren helemaal niet overwoog. Van Hecke wilde dat de FFA-groep die een oproep tot actie voor voedselsysteemtransities ontwikkelde, hun advies aan overheden gaf. In werkelijkheid wordt hij gewoon overbelast door bureaucratie. “Ik ken geen enkele boer die niet de biodiversiteit wil beschermen... We bevinden ons in een situatie waarin we te veel regels hebben en niet genoeg vertrouwen.” Bram kreeg terecht een lang applaus.

Vergeet de boeren!

In de laatste sessie van deze conferentie sprak Chris Hogg, Global Head of Public Affairs bij Nestlé, over hoe zij regeneratieve landbouw promoten, maar dat “het geen verschil zal maken tenzij we het kunnen opschalen”. Oké Chris, maar spreek je eigenlijk wel met boeren over of dit mogelijk is, of praat je gewoon met ESG-investeerders?”

Na een interventie van een nogal gefrustreerde en prikkelbare Risk-Monger, erkende Chris dat hij alleen had samengewerkt met agronomen en onderzoekers. Dit herinnerde mij aan een probleem dat ik had geleerd van aardappelboeren in Canada die voedselmerken hun ESG-verplichtingen opgelegd kregen, zonder overleg of het mogelijk of winstgevend was voor boeren om op grote schaal niet-geploegde (“regeneratieve”) aardappelen te telen. Een onderzoeker in New Brunswick zei dat het mogelijk was en dat was voldoende voor de voedselmerken.

Ik kwam tot de conclusie dat de voedselwaardeketen niet te vertrouwen is.

Vandaag kwam ik tot de conclusie dat de voedselwaardeketen niet te vertrouwen is. Boeren staan er alleen voor in hun strijd voor eerlijkheid en merken en retailers zijn absoluut niet bereid om iets van hun marges of duurzaamheidseisen op te geven zodat degenen die het land bewerken iets meer kunnen hebben. Erger nog, de voedselmerken maken het moeilijker voor boeren om goede, duurzame opbrengsten te produceren. In een recente Twitter (X)-discussie over hoe genetisch gemodificeerde aardappelen Ugandese boeren in staat stelden hetzelfde product en opbrengst te produceren zonder het gebruik van fungiciden, leerde ik dat deze technologie al lang beschikbaar was voor Canadese boeren, maar dat bedrijven zoals McDonald's, uit angst voor consu-

umentenreacties, weigerden van hen te kopen, waardoor boeren effectief werden verhinderd om duurzamere producten te telen.

Dus als voedselmerken en retailers ons vertellen dat ze bieden wat consumenten willen (natuurlijk, betaalbaar, duurzaam voedsel), bedoelen ze dat ze niet bereid zijn om op te komen voor boeren of hen een eerlijk deel te geven. Weg met de boeren.

Appeluitstoot versus perenuitstoot

Er was een vocabulaire strijd gedurende de FFA-conferentie tussen twee zeer veelgebruikte woorden: klimaat en boer. Het meeste gepraat over landbouw op de FFA ging over hoe ze zouden moeten overstappen naar meer klimaatvriendelijke landbouw.

Maar is dit zelfs een eerlijke of redelijke discussie? Zijn CO₂-uitstoot over sectoren heen te vergelijken met appels en sinaasappels? De CO₂-uitstoot om de ingrediënten voor een brood te telen zou niet moeten worden vergeleken als equivalent aan de uitstoot van een langeafstandsvlucht, het rijden met een grote auto of wat snelle modeconsumptie. Er zijn bepaalde emissies (d.w.z. uit voedselproductie) die we niet kunnen missen en andere waar meer significante emissiereducties kunnen worden gemaakt zonder de essentie van het leven te beïnvloeden. Met andere woorden, landbouwemissies moeten niet op dezelfde manier worden beschouwd als andere CO₂-uitstoot.

Helaas, zoals we hebben gezien met de beperkingen op aardgas, beschouwen ESG-boekhouders het niet op die manier.

De voedselketen is een belangrijke CO₂-uitstoter en de last is op de boer gevallen om al de reducties te maken. Er is geen verantwoordelijkheid hogerop in de keten, en de boeren hebben dat gerealiseerd.

Vandaag, na de FFA-conferentie, ging ik terug naar Place Luxembourg en het Europees Parlement. De boeren begonnen in te pakken en er hing een zekere treurige berusting in de lucht. We hebben meer mensen nodig die met de boeren staan. Meer mensen moeten de voedselmerken die niet geven om de gevolgen van hun duurzaamheids-PR-campagnes de les lezen. Als consumenten niet meer willen betalen, dan moeten retailers en merken wat van hun winsten delen met de boeren. De verantwoordelijkheid voor dit onrecht zou niet op de overheid moeten vallen om te herstellen.

De echte bedreiging voor de toekomstige voorspoed van boeren ligt in de voedselketen waarvan zij de basis vormen.

Over gehoord worden en laten horen

Vlakbij Brussel en toch omringd door velden en groen, zo ver als het oog kan zien. Bij Steven, in Halle, ontdek ik opnieuw een mooi stukje België. We spreken af de dag na één van de boerenprotesten in Brussel. Steven was er zelf bij, “je stem laten horen is belangrijk” klinkt het. Dat doet hij ook in Halle. De dialoog openhouden, zodat ook een gemeentebestuur beseft welke impact hun beslissingen hebben op landbouwers. Voer voor een interessant interview.

Lise Dehouwer

Biografie

Steven Dumortier woont samen met zijn vrouw en 2 kinderen in Breedhout (Halle). Hij heeft ook een plusdochter, maar die woont niet meer thuis. Het landbouwbedrijf nam hij over van zijn ouders. Vrouw Christel staat in het onderwijs, het landbouwbedrijf is het domein van Steven. Alles doet hij zelf, ook de administratie. Steven groeide op op de boerderij waar hij nu met zijn gezin woont. Al was hij er niet altijd van overtuigd dat hij die op een dag zou overnemen. De interesse was er wel vanaf het prille begin. Zo was het voor Steven geen optie om naar de jeugdbeweging te gaan, want hij wilde niets missen van het gebeuren op de boerderij. Maar rond zijn 18de verjaardag besliste hij heel bewust dat hij landbouwer zou worden. Na een economische richting in het middelbaar was het dus logisch dat hij voor een grauaat landbouw zou gaan in Gent. Ondertussen is Steven 53 en loopt er zelfs al een kleinkind rond op het erf.

Hoe ziet jouw bedrijf eruit? Welke dieren heb je of welke gewassen teelt je?

Ik startte als loonwerker en rooide en zaaide bieten voor andere boeren. Toen mijn vader met pensioen ging, zo'n 20 jaar later, nam ik het bedrijf over en stopte met loonwerken. In het begin deed ik akkerbouw in combinatie met vleesvee. Maar vijf jaar geleden stopte ik met het vee. Dat was sowieso al de kleinste tak binnen het bedrijf en de stallen waren verouderd. De investeringen die nodig waren, wogen te zwaar ten opzichte van het financiële rendement. Dat er geen dieren meer zijn op de boerderij maakt een groot verschil voor mijn sociaal leven. Met een dier kan er altijd wat zijn: zieke dieren, kalving ... je bent nooit echt gerust.

Al mijn tijd gaat nu naar de gewassen: suikerbieten, wintertarwe, aardappelen, wortelen en vlas. Ik zet in op verschillende gewassen omwille van de voordelen van vruchtwisseling, maar ook om risico's te spreiden. Onze stiel hangt van zoveel factoren af (weer, handelsovereenkomsten ...), dat dat wel moet. De tarweprijs is bijvoorbeeld niet goed dit jaar. Gelukkig is de prijs van de suikerbieten, aardappelen en wortelen beter. Dit jaar heb ik ook een klein beetje maïs, want de wintertarwe kon ik niet helemaal inzaaien.

In welke activiteiten heb jij je gespecialiseerd? Is dat anders dan wat je (groot)ouders deden?

Mijn (voor)ouders teelden volgens de klassieke combinatie: wintergerst, wintertarwe en suikerbieten. Op het einde deden ze er ook aardappelen bij. Ik voegde wortelen toe en sinds 3 jaar ook vlas. Ik laat me daarbij leiden door opportuniteiten die ik tegenkom. De wortelen bijvoorbeeld voegde ik toe nadat een afnemer me erover aansprak. Dat zijn wortelen voor de vermarkt. Ik testte het één jaar en dat liep vlot, dus blijf ik het voorlopig doen.

Is er iets dat je in de toekomst zou willen veranderen aan jouw bedrijfsvoering? Bijv. specialisatie, andere gewassen/dieren, alternatieve activiteiten, opvolging ...

Ik heb geen plannen om iets te veranderen, maar sta wel altijd open voor nieuwigheden. Komt er bijvoorbeeld een nieuw ras van wortelen op de markt, dan wil ik dat testen. Het veranderende klimaat kan een reden zijn om in de toekomst over te stappen naar andere gewassen. Wie weet telen we hier over 10 jaar allemaal soja. Al is iets nieuws proberen ook altijd een risico. Je moet er snel bij zijn, snel beslissen en soms loopt het mis.

Het landbouwbedrijf leiden, neemt een groot deel van je tijd in beslag. Zijn er ook andere zaken die je bezighouden? En vanwaar die interesse/passie?

Nu ik geen vee meer heb zijn de winters rustiger. Via 'Werkers' van de Boerenbond houd ik de landingsbanen van de luchthaven sneeuwvrij. Vaak sneeuwt het niet in België, maar dit jaar mocht ik een paar keer uitrijden. En aangezien ik op het veld niets kan doen als er sneeuw ligt, is dat een ideale job voor mij. En zo kom ik ook eens in een heel andere wereld.

Ik ben ook actief in de Bedrijfs Gilde Boerenbond van Halle, dat is een vereniging van actieve landbouwers. We volgen er dossiers op die impact kunnen hebben op de landbouw. Ik vind het belangrijk om als landbouwers onze stem te laten horen. De Bedrijfs Gilde is een instrument om dat op het niveau van de stad te doen. Zo laten we ons nu horen rond het nieuw nationaal park 'Brabantse Wouden', dat ook door Halle zal lopen. We willen ervoor zorgen dat zo veel mogelijk agrarisch gebied agrarisch blijft. Vroeger waren we met 30 landbouwers in Halle, nu nog maar met 12. Wat overblijft willen we behouden. Het is belangrijk om met je stadsbestuur te blijven praten. Daarom nodigen we regelmatig iemand van het bestuur uit: de burgemeester of enkele schepenen ... We praten hen dan bij over onze dossiers en laten onze kant van het verhaal zien. Zo hebben ze alle belangrijke informatie wanneer ze een uitspraak moeten doen over een bepaald project.

In de media staan landbouw en natuur vaak recht tegenover elkaar, maar dat is een fout beeld. We leven met de seizoenen mee en zijn afhankelijk van de natuur. We zijn bondgenoten, geen vijanden. Waarom moet zo'n nationaal park enkel uit bos bestaan? Door het bos wandelen is leuk. Maar uit het bos komen en langs de akkers wandelen is minstens even mooi. Denk maar aan de vergezichten en de akkers die er elk seizoen anders uitzien. En wij hebben die akkers echt nodig. Maar grond is gegeerd en er verdwijnt steeds meer landbouwgrond.

Waarom moet een nationaal park enkel uit bos bestaan?

En dan is er mijn gezin. Ik neem graag de tijd om met hen samen te zijn. Een jaarlijkse vakantie, daar maak ik graag tijd voor. Begin juli lukt het meestal om zo'n acht dagen weg te gaan. Dit jaar gingen we ook in de krokusvakantie een paar dagen weg, we trokken met ons vier naar Barcelona. De kinderen zijn ondertussen 15 en 18 jaar oud en dus vrij zelfstandig. Maar ik kan er bijvoorbeeld nog steeds erg van genieten om naar de volleybalmatches van mijn dochter te gaan kijken. En zo ben ik het weekend dus, net als andere ouders, taxi aan het spelen voor de hobby's van de kinderen. Dat lukt niet altijd, maar op regendagen of als ik eens vroeg thuis ben, doe ik dat graag.

Eigen aan akkerbouw is dat we piekmomenten hebben, zoals de zaai- en oogstmomenten, waarop het heel druk is. Maar daar tegenover staan ook momenten waarop het kalmer is. Van die momenten profiteren we met het gezin.

De gemiddelde burger (consument) staat steeds verder van de landbouw. Ook de politiek kent tegenwoordig meer versnippering, het beleid is globaler, denk aan Europa en de wereldpolitiek. De maatschappelijke en politieke context is dus sterk veranderd ten opzichte van de vorige generatie planters. Ben jij (nog steeds) graag landbouwer in deze context? Wat trekt je aan in deze stiel of wat had je graag anders gezien?

Ik hou van de stiel. Geen twee dagen zijn hetzelfde en elk jaar is anders. Nu is het een hele natte periode, maar binnenkort kan dat weer helemaal anders zijn. We leven op het ritme van de natuur en gaan mee met het weer. Al kwam er de laatste jaren veel administratie bij: de mestbankaangifte, lastenboeken, global GAP (Good Agricultural Practices). De lijst blijft aandikken. Dat begon al aan het einde van mijn vader zijn carrière en is het vervelendste stukje van de job. Je moet het doen, maar krijgt er geen direct resultaat van. Het doel van die administratie is niet bestraft worden. Ben je niet in orde, dan mag je niet leveren.

Europa moet wakker worden en beseffen dat ze ons, landbouwers, nodig hebben.

Dat is nog een reden waarom we onze stem moeten laten horen. Gisteren ging ik zelf mee betogen in Brussel. Niet met de tractor (lacht), ik nam de trein. Europa moet wakker worden en beseffen dat ze ons, landbouwers, nodig hebben. Land-

bouw is een strategisch iets. Na de tweede wereldoorlog werd niet voor niets de EEG (Europese Economische Gemeenschap) opgericht. De landbouw stimuleren was een belangrijk doel toen, want er was onvoldoende voedsel. Waardoor we afhankelijk waren van bijvoorbeeld Amerika.

Maar de huidige handelsakkoorden maken het heel moeilijk voor Europese landbouwers. Producten die van buiten Europa komen, moeten aan veel minder eisen voldoen. Dat is oneerlijke concurrentie. Onze sector is ook een grote economische speler. Denk maar aan alle toeleveranciers en export. Zonder landbouwers komen heel veel mensen in de problemen.

Op dit moment teel jij nog bieten op jouw bedrijf. Zou dit wel eens kunnen veranderen denk je? Als dat zo is, wat zou jou ertoe aan (kunnen) zetten om van de biënteelt af te stappen?

Vroeger waren suikerbieten het paradepaardje van de akkerbouw. Ze gaven financiële zekerheid. De quota (die je nodig had om suikerbieten te mogen telen) gaven zekerheid. Onder druk van de wereldecono-

mie zijn die quota weggevallen. Sindsdien is de prijs sterk gedaald waardoor we moeilijke jaren achter de rug hebben. Sinds twee jaar is de prijs gelukkig weer beter. Ik denk niet dat ik snel weg zal stappen van suikerbieten.

Zoals gezegd, de doorsnee Vlaamse burger en politici en medewerkers op kabinetten van ministeries van landbouw/omgeving staan soms heel ver af van de landbouwer. Welke boodschap zou jij hen willen meegeven?

Landbouw hoort bij het cultureel erfgoed van Vlaanderen. Met de betogingen van de afgelopen weken viel het me op hoeveel mensen sympathie voor onze zaak hebben. Soms stonden mensen zelfs langs de kant van de weg te applaudiseren. Dat is een fijn gevoel. Het geeft ook aan hoe belangrijk het is je stem te laten horen. Dankzij de protesten weten mensen wat er aan de hand is en hoe moeilijk we het hebben. Dat is een voorwaarde om op begrip te kunnen rekenen.

De boodschap die ik hen wil geven is dat we al best veel stappen gezet hebben om duurzamer te werken. Veel schadelijke producten werden

uit de handel genomen. Ook wat betreft de bewerking van grond: we ploegen minder (voor de bieten zelfs helemaal niet meer) en dat is veel beter voor de grond. We zijn met niet veel meer, maar we zijn goed bezig.

Tijdens corona zagen we dat de luchtkwaliteit plots veel beter was. Logisch, want er waren geen vluchten en veel minder verkeer. Dus als mensen uitspraken doen als 'de landbouw is verantwoordelijk voor 90% van de stikstofuitstoot', dan heb ik daar serieuze vraagtekens bij. Onze activiteiten liepen immers gewoon door.

Daarnaast zou ik burgers en politici willen vragen om kritisch te kijken naar uitspraken als 'Koop lokaal'. Kleine hoeveelheden zijn een leuk initiatief, maar niet elke boer kan dat doen. Het is een goede manier om een extra inkomen te creëren als landbouwer, maar één hoeveelheden per dorp is al veel. Onze buurlanden zijn voor mij trouwens ook lokaal. Tomaten die van Zuid-Frankrijk naar Noord-Frankrijk gaan, leggen meer kilometers af dan appels die van Noord-Frankrijk naar Halle komen. Lokaal kopen is ook duurder en dat kunnen veel mensen niet betalen. Meerwaarde creëren door lokaal te verkopen klinkt dus mooi, maar je sluit er een groot deel van de bevolking mee uit.

Hoe ervaar jij de campagne, de verwerking van de bieten, de relatie tot de suikerfabrikanten? Dit jaar of in het algemeen. Wat gaat goed en wat kan beter?

Het was een bijzonder jaar. Zo nat, dat maken we niet vaak mee. Ik leverde in drie keer. De eerste keer was voor de regen. Dat was een goede levering, weinig tarra. Het suikergehalte bleek niet te hoog, maar dat bleek achteraf een algemeen iets te zijn. De tweede keer was het half november: natte omstandigheden en dus veel tarra. Het suikergehalte was nog wat lager. De laatste week waarin de fabriek open was, deed ik mijn laatste levering. De tarra was toen beter, de Toptex had zijn werk gedaan. Maar het suikergehalte was nog gezakt.

Die bieten waren gerooid in de eerste week van december. Omdat begin januari vorst voorspeld werd, moest ik ze dubbel afdekken. Die plastic bleek belangrijk, maar het waren zware werkomstandigheden en ook de kosten liepen op. Als de fabriek geen vertraging had gehad, was dubbele afdekking volgens mij niet nodig geweest. Ik begrijp dat een technisch probleem aan de basis van de vertraging lag, maar ik hoop toch dat er een vorm van vergoeding komt voor ons.

Net kregen we een oproep van de fabriek om mee te doen aan 'Climate farming'. Wie meedoet, neemt een aantal kleine ingrepen om de stikstofuitstoot naar beneden te krijgen. Een bloemenstrook naast onze velden zaaien bijvoorbeeld. In ruil krijg je een compensatie. Dat is een tof initiatief, maar als je het goed wil doen, komt er heel wat werk en administratie bij kijken. Als het resultaat er dan is, hoop ik dat de fabriek ook de boeren die meewerkten in de kijker zet. Laat alsjeblieft het werk van de boeren zien in dit verhaal van duurzaamheid.

Zou je iets willen veranderen aan de manier waarop de federaties/vakbonden momenteel werken?

Ze doen hun werk goed alleen mis ik tegenwoordig een rechtstreeks aanspreekpunt. Ik weet nu soms niet meer tot wie ik mij moet richten als er een probleem is. Mogelijk komt dat ook omdat ik afgelopen jaar geen problemen had.

Biowanze: een duurzame synergie tussen FOOD, FUEL en FEED

Tijdens een bezoek aan Biowanze op 28 maart, georganiseerd op initiatief van de CBB, konden twee Belgische leden van het Europees Parlement, Tom Vandenkendelaere (CD&V) en Pascal Arimont (Les Engagés), zien hoe de productie van menselijke voeding (FOOD), biobrandstoffen (FUEL) en veevoeder (FEED) elkaar kunnen aanvullen in plaats van met elkaar te concurreren op het vlak van landgebruik.

Isabelle Roelandts

De Biowanze-fabriek is gespecialiseerd in de productie van bio-ethanol, maar verwerkt ook voedertarwekorrels en residuen van de extractie van bietsuiker tot een groot aantal producten met toegevoegde waarde.

Integratie van de productie van FOOD, FUEL, FEED & ENERGY

Het proces begint met het pellen van de tarwekorrels, vergelijkbaar met een traditionele molen. Het kaf of de tarwezemelen worden niet alleen gebruikt om hernieuwbare energie op te wekken voor de energievoorziening van de fabriek, maar worden ook gebruikt als supplement in diervoeder.

De extractie van gluten uit het meel biedt mogelijkheden in de bakkerij- en aquacultuursector, terwijl een fractie van het tarweproteïne wordt gebruikt in vegetarische en veganistische recepten. Bio-ethanol, geproduceerd door de overgebleven zetmeelmelk te destilleren, dient als milieuvriendelijke brandstof. De eiwitrijke residuen van dit destillatieproces worden ook gebruikt als veevoeder.

Een positieve invloed op het milieu en de economie Door één hectare tarwe te verwerken bij Biowanze wordt het equivalent van één hectare sojaproductie niet geïmporteerd, waardoor de koolstofvoetafdruk die gepaard gaat met transport kleiner wordt. Bovendien wordt de CO₂ die vrijkomt tijdens de distillatie gerecupereerd en gebruikt in de voedingsindustrie, bijvoorbeeld in frisdranken.

De as die vrijkomt bij de verbranding van tarwezemelen, hout en miscanthus wordt gebruikt als meststof

in de landbouw, waardoor de cyclus van terugwinning van hulpbronnen wordt gesloten.

Een lokale aanpak voor wereldwijde voordelen

Biowanze gebruikt voornamelijk lokale grondstoffen, waardoor niet alleen de traceerbaarheid en kwaliteit van de producten wordt gegarandeerd, maar ook de ontwikkeling van de Waalse landbouwsectoren. Deze aanpak stimuleert de creatie van regionale toegevoegde waarde en ondersteunt de tewerkstelling, zowel direct als indirect, terwijl de lokale ecosystemen behouden blijven.

Het bezoek van de Europese parlementariërs aan Biowanze toont aan hoe belangrijk het is om onze productiemodellen te herdenken zodat ze zowel duurzaam zijn als gunstig voor de hele landbouwwaardeketen. Het is een sprekend voorbeeld van hoe innovatie en samenwerking tussen sectoren kan bijdragen aan een meer veerkrachtige en milieuvriendelijke landbouw.

Betteraviers belges - Belgische bietentelers

Maandblad van de Confederatie van de Belgische Bietenplanters vzw
Anspachlaan 111 / 10 • 1000 Brussel
T. 02 513 68 98 • F. 02 512 19 88 • www.cbb.be • lebetteravier@cbb.be • Twitter: [@cbb_nl](https://twitter.com/cbb_nl)

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever: Jef Cleiren, Voorzitter CBB
Uitgave publiciteit: Isabelle Roelandts - Martine Moyart
Verantwoordelijke voor de suikerbiettechniek: KBIVB Tienen
Druk: Antilope De Bie

Jaarabonnement: België € 24,00 • EU-land € 44,00 • Niet EU-land € 54,00
IBAN BE 70 1031 0384 3925 • BTW BE 0445.069.157